

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Exile memories and the Dutch Revolt : the narrated diaspora, 1550 - 1750

Müller, J.M.

Citation

Müller, J. M. (2014, May 14). *Exile memories and the Dutch Revolt : the narrated diaspora, 1550 - 1750*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/25763>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/25763>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/25763> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Müller, Johannes

Title: Exile memories and the Dutch Revolt : the narrated diaspora, 1550 – 1750

Issue Date: 2014-05-14

List of archival sources

UB Leiden, Arch. Thys.

Arch. Thys. 112
Arch. Thys. 117
Arch. Thys. 118
Arch. Thys. 133
Arch. Thys. 148
Arch. Thys. 278
Arch. Thys. 279
Arch. Thys. 281
Arch. Thys. 286
Arch. Thijs. 293

UB Amsterdam

Collectie handschriften, III, F13.

KB Brussel

Ms. 654
Ms. 6485
Ms. 2158
Ms. 3349
Ms. 3999
Ms. 16690

GA Utrecht

57 Archief van de familie Van der Muelen
Inv.nr. 1-1
Inv.nr. 1-2
Inv.nr. 1-a
Inv.nr. 3
Inv.nr. 21
Inv.nr. 27
Inv.nr. 33
Inv.nr. 40
Inv.nr. 58
Inv.nr. 59
Inv.nr. 78

204 Archief van het geslacht de Malapert

Stukken van de familie Malapert

Inv.nr. 6

Inv.nr. 7

Inv.nr. 9

Stukken van de familie Godin

Inv.nr. 318

Inv.nr. 319

Inv.nr. 320

Inv.nr. 321

1002 Archief van de familie Martens van Sevenhoven

Stukken van Hans Martens

Inv.nr. 1

Inv.nr. 2

Inv.nr. 3

Inv.nr. 4

Stukken van Carel Martens

Inv.nr. 40

Regionaal Archief Leiden,

96 Archief Daniël van der Meulen

Inv. nr. 538 Brieven Daniel van der Meulen

Nr. 55/56

Nr. 95/96

Nr. 98

Nr. 99

LB 6331, Cort verhael van het out ende adelijck geslachte van Panhuijs, afcomstich uut den lande ende vorstendom van Limburg, 1270-1817.

GA Dordrecht

85 Collectie Balen

Inv. nr. 20.

1074 Collectie van bescheiden met betrekking tot de familie Repelaer van Spijkenisse,

Inv.nr. 478.

221

Noord-Hollands Archief, Haarlem

Stadsarchief Haarlem

Raad inv.nr. 462 (1611-1635)

1551 Acta van de kerkenraad van de Hervormde Kerk te Haarlem 1578-1935.
(1618-1622)

Nationaal Archief, Den Haag

ARA I, (Den Haag), coll. Aanwinsten aanw. 1899 no.XXVIII,1. (Bernard de Moor)

ARA I, (Den Haag), Archief Van Panhuys 1.10.64

Inv.nr. 8

Inv.nr. 10

Inv.nr. 15

Inv.nr. 16

Inv.nr. 54

London Metropolitan Archives

Dutch Church, Austin Friars

CLC/180/MS10055

CLC/180/MS09621

CLC/180/MS09622

CLC/180/MS20185/006/001

CLC/180/MS20185/006/002

CLC/180/MS20185/006/003

CLC/180/MS20185/018

Institut für Stadtgeschichte, Frankfurt

Niederl. Gemeinde Augs. Confession I, inv. nr. 890.

Niederl. Gemeinde Augs. Confession I, inv.nr. 1004.

Deutsch-Reformierte Gemeinde, inv.nr. 148.

Deutsch-Reformierte Gemeinde, inv.nr. 149.

List of printed sources

- Ammonius, Ireneus (Johan van Sande), *Trouhertighe Vermaninghe aen het Vereenichde Nederlandt, om niet te luysteren na eenige ghestroyde ende versierde vreed-articulen, nu onlangs wtghegaen ende ghestroyt*, s.l., 1605.
- Ampzing, Samuel, *Beschryvinge ende lof der stad Haerlem in Holland*, Haarlem 1628.
- Amsweer, Doede van, *Spighel der aenvechtinghen des Sathans, unde waere proeve des gheloofs : daer in ons de strijde des vleesches tegen den geest, die alle Christen in tijde van cruyce unde tegenspoet, in sich gevoelen, levendich wort voor oogen ghestelt Proeve des ghelovens. Vande ware salichmaeckende erkenenisse Christi. Ein trouhertige unde droevighe vermaninge an de verstroyde utgewekene, unde gemeyne ingesetene der Vrieszschen Ommelanden*, Emden 1584.
- Arndt, Johannes, *Zehen schöne lehr- und geistreiche Predigten von den zehen grausammen und schrecklichen egyptischen Plagen*, Frankfurt 1657.
- Arnold, Gottfried, *Die Erste Liebe Der Gemeinen Jesu Christi/ Das ist/ Wahre Abbildung Der Ersten Christen/ Nach Ihren Lebendigen Glauben Und Heiligen Leben*, Frankfurt 1696.
- Balck, Ysbrand, *Het cleyn mostert-zaet, dat is, de laetste predicatie a. 1567. den 9 Aprilis, ende wederom, die naest-laetste predicatie den 18. Aug. a. 1585. Binnen Antwerpen*, Amsterdam 1590.
- Baquesne, Jean, *Bekeeringhe ende wederroepinge des pavsdoms, openbaerlick ghedaen inde Francoysche Kercke der Stadt Middelburgh*, Middelburg 1612.
- Baudartius, Willem, *Morghen-Wecker der vrije Nederlantsche Provincien, 'Danswijck'* 1610.
- Johannes Gysius, *Oorsprong en voortgang der Neder-landtscher beroerten ende ellendicheden: Waerin vertoont worden, de voornaemste tyrannijen, moorderijen, ende andere onmenschelijcke wreetheden, die onder het ghebidt van Philips II*, s.l., 1616.
- Bauwens, A. and D. van der Bauwhede, *Acta van de kerckeraad van de Nederduits Gereformeerde Gemeente te Sluis 1578-1587*, Torhout 1986.
- Bellers, Fulk, *Abrahams Interment, or, The good old-mans buriall in a good old age. Opened in a sermon at Bartholomews exchange, July 24, 1655, at the funerall of the worshipfull John Lamotte, Esq., sometimes alderman of the city of London*, London 1656.
- Boheemen, F. C. van and Th. C. J. van der Heijden, *Met minnen versaemt. De Hollandse rederijkers vanaf de Middeleeuwen tot het begin van de achttiende eeuw. Bronnen en bronnenstudies*, Delft 1999.

- Boheemen, F. C. van and Th. C. J. van der Heijden, *Retoricaal memoriaal. Bronnen voor de geschiedenis van de Hollandse rederijderskamers van de middeleeuwen tot het begin van de achttiende eeuw*, Delft 1999.
- K. Bostoën, C.A. Binnerts-Kluyver e.a., *Het album J. Rotarii. Tekstuitgave van het werk van Johan Radermacher de Oudere (1538-1617)*, Hilversum 2002.
- Bouillet, Johannes, *Spieghel der jeught, ofte korte Cronijck der Nederlantsche geschiedenissen*, Amsterdam 1614.
- Boxhorn, Marcus Zuerius van and Jan Reyghersbergh, *Chroniick van Zeelandt, eertijds beschreven door d'Heer Johan Reygersbergen, nu verbeterd, ende vermeerderd door Marcus Zuerius van Boxhorn*, Middelburg 1644.
- Braght, Tieleman Jansz. van, *Der blutige Schau-Platz oder Martyren Spiegel der Tauffs Gesinnten oder Wehrlosen-Christen*, Ephrata 1748.
- Brandt, Gerard, *Het leven van Joost van den Vondel*, (ed. Marieke M. van Oostrom and Riet Schenkeveld van der Dussen), Amsterdam 1986.
- Brandt, Gerard, *Historie der Reformatie, en andre kerkelyke geschiedenissen, in en ontrent de Nederlanden*, vol. 4, Rotterdam 1704.
- Brauwier, Marijn de, *t' Werck van M. de Brouwer, ghenaemt eenvuldighe waerschouwinghe aen de gevluichte vreemdelinghen, haer radende hunne magistraten (die haer ontfanghen ende beschermt hebben) te gehoorzamen, ende de wel-daden te gedincken die sy deur haer genoten hebben*, Haarlem 1618.
- Calvin, John, *Institutes of the Christian Religion* (trans. Henry Beveridge), Edinburg 1846.
- Clarke, Samuel, *A Collection of the Lives of Ten Eminent Divines, famous in their Generations for Learning, Prudence, Piety and Painfullness in the Work of the Ministry*, London 1662.
- Clarke, Samuel, *The Lives of Sundry Eminent Persons in this Later Age*, London 1683.
- Cooltuyn, Cornelis, *Dat Evangeli der Armen*, in: *Bibliotheca Reformatoria Neerlandica*, deel 9: *Geschriften van gemengde aard*, The Hague 1912.
- Coornhert, Dirck Volkertsz., 'Abrahams Uytgangh', in: *Het roerspel en de comedies van Coornhert* (ed. Paul van der Meulen), Leiden 1955.
- Coornhert, Dirck Volkertsz., *Ghelove ende wandel der verstroyde ende eenzame Christenen*, Gouda 1590.
- Copie van een sekeren Brief der Boven-Pfaltische ballinghen aan de E. E. Kercken-Raad der stad Leeuwarden*, Leeuwarden 1631.
- Copie van een sekeren brief, geschreven door de verdruckte ballinghen, der Gereformeerde religie, in versheyden quartieren van Duytslandt; aan de E. E. Kercken-Raad der stad Leeuwarden; ende door haer aan de respective gemeenten van Frieslandt*, Leeuwarden 1642.

- Copie van den lasterlijcken brief van Verlaen : in den Haerlemschen Harminiaen ghementioneert, met korte Annotatien gheillustreert : ghelijck mede van den Brieff aen de H. Burghemeesteren, van den selfden ter selfder tijdt gheschreven, tot blijck der waerheyt ghepubliceert, Haarlem 1618.*
- Costerius, Johannes, *Institutio necessaria de exitu Aegypti et fuga Babylonis id est de egressu Catholicorum et civitatibus haereticorum Iuramentis & Edictis, varioque; inevitabili contagio pollutis*, Douai 1580.
- Court, Pieter de la, *Historie der gravelike regering in Holland*, Amsterdam(?)1662.
- Court, Pieter de la, *Het welvaren van Leiden. Handschrift uit het jaar 1659* (ed. F. Driessen), The Hague 1911.
- Den Haerlemschen Harminiaen. Dat is: Verhael van de vreetheyt der Heeren van Haerlem*, Haarlem 1618.
- Den lust-hof van Rethorica, waer inne verhael ghedaen wordt, vande beschrijvinghen ende t'samen-comsten der Hollantscher Cameren vanden Reden-rijckers, binnen Leyden gheschiedt, den 26 Mey, des Iaers 1596. ende de volgende daghen, met het gene aldaer ghedaen, ende verhandelt is*, Leiden 1596.
- Den Nederduytschen Helicon*, Alkmaar 1610.
- Der Wit-Angieren Eeren-Krans, gesproten uyt de Vlaemsche Natie*, Haarlem 1630.
- Dingel, Irene, *Abraham Mangon. Kurze doch wahrhafftige Beschreibung der Geschichte der Reformierten in Frankfurt, 1554-1712*, Leipzig 2004.
- Duym, Jacob, *Een ghedenck-boeck, het welck ons leert aen al het quaet en den grooten moetwil van de Spaingnaerden en haren aenhanck ons aenghedaen te ghedencken. Ende de groote liefde ende trou vande Princen uyt den huysen van Nassau, aen ons betoont, eeuwelick te onthouden*, Leiden 1606.
- Van der Eemdb, Govert, *Haerlemse Belegeringhs Treur-blyeynde-spel*, Haarlem 1619.
- Van Elstland, Laurens, *Jan onder de deecken* (ed. Karel Bostoen, Marja Geesink en Mary Zijlstra), Leiden 2005.
- Fokkens, Jacob, *Fuga e Babylone, dat is: een vermaeninghe om uyt het Roomsche Babel te gaen, ofte een meditatie over de woorden der Openbaringe Johannis, int XVIII. cap. IV.*, Delft 1635.
- Fokkens, Jacob, *Fuga e Babylone, dat is, Vlucht uyt Babel : of Geestelyke bedenking over Apoc. 18. vers 6.: tot waerschuwingh van alle roomsch-gesinden*, Gorinchem 1679.
- Geistliche Schöpfung und Reise des wahren Israels aus Egypten*, Frankfurt 1664.

- Grammaticus, Saxo, *Oudt Batavien nu ghe-naemt Holland: hoe, ende in wat manieren, ende van wien Hollandt, Zeelandt, ende Vrieslandt eerst bewoont is gheweest*, Leiden 1606.
- Groenveld, Simon, *Unie, Bestand, Vrede. Drie fundamentele wetten van de Republiek der Verenigde Nederlanden*, Hilversum 2009.
- Haemstede, Adriaan van, *De historien der vromer martelaren / die om het getuygenis des evangelij haer bloet vergoten hebben: van tijden Christi af tot dezen tegenwoordigheghen tijde toe opt corte by een vergaert*, Antwerp 1559.
- Heinsius, Daniel, *Auriacus, sive Libertas saucia*, Leiden 1602.
- Hessels, Jan Hendrik, *Ecclesiae londino-batavae archivum*, 3 vols., London 1887.
- Het loon van den Brouwer, voor zijn werck t' onrecht ghe-naemt, Eenvuldighe waerschouwinge, aen de ghevluchte vreemdelingen*, Haarlem(?) 1618.
- Heyden, Gaspar van der, *Cort ende claer bewijs vanden Heyligen Doop*, Antwerpen 1582.
- Hoof, C.P., *Memoriën en adviezen* (ed. H.A. Enno van Gelder), 2 vols., Utrecht 1871 – 1925.
- Horst, Koert van der, 'A "Vita Casparis Barlaei" written by Himself', in: *Lias. Sources and Documents Relating to the Early Modern History of Ideas*, vol. 9 (1982), afl. 1, pp. 57-83.
- Knuttel, W.P.C. (ed.), *Acta der Particuliere Synoden van Zuid-Holland 1621-1700*, 6 vols., The Hague 1908-1916.
- Kolm, Jan Sieuwertsz., *Nederlants treur-spel. Inhoudende den oorspronck der Nederlandsche beroerten, 'tscheyden der ed'len, 'tsterven der graven van Egmont, Hoorn, ende der Batenborgers*, Amsterdam 1616.
- Koning, Abraham de, *Hagars vluchte*, Amsterdam 1615.
- Koning, Abraham de, *'Tspel van Sinne ver-toont op de Tweede Lotery van d'Arme Oude Mannen ende Vrouwen Gast-Huys*, Amsterdam 1616.
- Lehmann, Johannes, *Historische Nachricht von der vormahls im sechzehenden Jahrhundert berühmten evangelisch-lutherischen Kirche in Antorff: und der daraus entstandenen niederländischen Gemeinde Augspurgischer Confession in Franckfurt am Mayn*, Frankfurt a.M. 1725.
- Liedekens ende Refereynen, ghemaect by Haerlem Soetendal, van zijn Avonturen ofte wedervarentheyt, sint zijn vertreck uyt Haerlem, in 't Jaer ons Heeren 1599*, Haarlem 16??.
- Mander, Karel van, *Het schilderboek. Het leven van de doorluchtige Nederlandse en Hoogduitse schilders* (ed. J.L. De Jong, E.A. De Jong-Crane), Amsterdam 1995.
- Marnix, Philips van, *Trouwe vermaninge aende christelicke gemeynten van Brabant, Vlanderen, Henegou, ende ander omliggende landen*, in: *Godsdienstige en kerkelijke geschriften*, ed. J.J. Toorenenbergen, 3 vols., The Hague 1871-1891.

- Meeteren, Emmanuel van, *Historie der Nederlandscher ende haerder Naburen Oorloghen*, The Hague 1623.
- Miraeus, Albertus, *Elogia illustrium Belgii scriptorium, qui vel Ecclesiam Dei propugnant, vel disciplinas illustrarunt*, Antwerp 1602.
- Moens, W.J.C. (ed.), *Register of Baptisms in the Dutch Church at Colchester from 1645-1728, (Publications of the Huguenot Society of London, vol. xii)*, London 1887.
- Molhuisen, P.C. (ed.), 'Leven van Willem Baudaert door hemzelve beschreven', *Kronijk van het Historisch Genootschap* 5 (1849), pp. 225-249.
- Orlers, Jan, *Beschrijvinge der stad Leyden*, Leiden 1641.
- Penn, William, *Journal of William Penn, while visiting Holland and Germany in 1677*, Philadelphia 1878
- Persecutio undecima. The Churches eleventh persecution. Or, a briefe of the Puritan persecution of the Protestant clergy of the Church of England: more particularly within the city of London. Begun in Parliament, Ann. Dom. 1641*, London 1648.
- Publicatie der stad Haerlem. Afgelesen den xxv. Octobris anno 1618*, Haarlem 1618.
- Putte, F. van de (ed.), *Nederlandsche Historie door Augustijn van Hermelghem*, Gent 1864.
- Regtdoorzee Greup-Roldanus, S.C., 'Pieter van Hulle (1585-1656). Schrijver van het "Memoriael van de overkomste der Vlaemingen hier binnen Haerlem"', in: *Nederlandsche Historiebladen* 1938, pp. 459-488.
- Ries, Hans de, "'Verthoon van verschejden onwaerheden.'" Ingeleid en voor uitgave gereedgemaakt door Piet Visser', in: *Doopsgezinde Bijdragen* 11(1985), pp. 130-165.
- Ries, Hans de and Jacques Outerman, *Historie der martelaren, ofte waerachtighe getuygen Iesu Christi die d' Evangelische waerheyt in veelderley tormenten betuygt ende met haer bloet bevesticht hebben sint het jaer 1524 tot desen tyt toe*, Haarlem 1615.
- Ries, Hans de and Jacques Outerman, *Historie der waerachtighe getuygen Jesu Christi. Die de evangelische waerheyt in veelderley tormenten betuycht ende met haer bloet bevesticht hebben sint het jaer 1524 tot desen tyt toe*, Hoorn 1617.
- Rutgers van der Loeff, J.D., *Drie lofdichten op Haarlem. Het middelnederlandsch gedicht van Jan Mathijszen en Karel van Mander's twee beelden van Haarlem*, Haarlem 1911.
- Ruytinck, Simeon, 'Gheschiedenissen ende handelingen die voornemelick aengaen de Nederduytsche natie ende gemeynten, wonende in Engellant ende int bysonder tot Londen, vergadert door Symeon Ruytinck, Caesar Calandrinus ende Aemilius van Culenborgh,

- dienaren des Godlicken Woords', in: J.J. van Toorenenbergen (ed.), *Werken der Marnix-vereeniging*, 3d series, nr.1., Utrecht 1873, pp. 1-388.
- Schurman, Anna Maria van, *Eucleria of uitkiezing van beste deel* (ed. S. van der Linde), Leeuwarden 1978.
- Simons, Menno, *Eyne troestelijke vermaninge van dat lijden, cruyze, unde vervolginge der heyligen, umme dat woort Godes, unde zijne getuichenisse*, s.l. 1554/1555(?).
- Simons, Menno, *Een schoone ende profitelijcke vermanende ende bestraffende redene aen die overheyt, gheleerde, ende ghemeyn volck, aen die verdorven secten, ende aen die ghene die om des Heeren waerheyt daghelijcx vervolghinghe lijden moeten Noch een troostelijc vermaen tot de bruyt Jesu Christi*, Antwerpen 1552(?).
- Stevin, Simon, *Het burgherlick leven* (ed. Annie Romein-Verschoor en G.S. Overdiep), Amsterdam 1939.
- Starck, Johann Friedrich, *Ungrund der Absonderung der so genannten Separatisten, von der öffentlichen Kirchen-Versammlung und vom Heil. Abendmahl*, Frankfurt 1733.
- Taffin, Jean, *Of the markes of the children of God and of their comforts in afflictions. To the faithfull of the Low Countrie. By Iohn Taffin. Ouerseene againe and augmented by the author, and translated out of French by Anne Prowse*, London 1590.
- Tractaet vande gheveynstheyt ofte Vermaninghe aen alle Brabantsche, Vlaemsche, ende andere natien, die onder den papisten woonachtigh zijn*, Delft 1609.
- Utenhove, Jan, *Simplex et fidelis narratio de instituta ac demum dissipata Belgarum, aliorumque peregrinorum in Anglia, ecclesia: & potissimum de susceptis postea illius nomine itineribus, quæque eis in illis euenerunt*, Basel 1560.
- Vernulaeus, Nicolaus, *Gorcomienses, sive fidei exilium*, Cologne 1610.
- Voetius, Gisbert, *Den Ver-resenen Barnevelt, betabbert met alle sijne Politycke Maximen*, Zierikzee 1663.
- Vondel, Joost van den, *De werken van Vondel*, (ed. J.F.M. Sterck, H.W.E. Moller e.a.), 10 vols., Amsterdam 1927-1937.
- Voort, Hieronimus van der, *Een schoon profijteliik boeck, ghenaemt den benauden, verjaechden Christen*, Haarlem 1612.
- Vrevghden-ghesanck over de schoone veranderinghen in't vrye Nederlandt, door het kloeck beleyt der Staten Generael, met het edele huys van Nassovwe*, Amsterdam 1618.
- Wuestman, Gerdien, 'Het familjie boeckje van Pieter Boudaen Courten' (1594-1668). *Memoires van een geportretteerde*, in: *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), pp. 42-61.
- Zevecote, Jacob van, *Gedichten* (ed. Ph. Blommaert), Gent / Rotterdam 1840.

Secondary literature

- Al, Niek and Clé Lesger, 'Twee volken besloten binnen Amstels wallen'? Antwerpse migranten in Amsterdam omstreeks 1590', *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis* 21, nr. 2 (1995), pp. 129-144.
- Alba, Richard and Mary C. Waters (eds.), *The Next Generation: The Children of Immigrants in Europe and North America*, New York City 2011.
- Andriessen, J., *De Jezuïeten en het samenhorigheidsbesef der Nederlanden*, Antwerp 1957.
- Armstrong, John A., 'Proletarian and Mobilized Diasporas', in: *American Political Science Review* vol. 70, no. 2 (1976), pp. 393-408.
- Asaert, Gustaaf, *1585. De val van Antwerpen en de uittocht van Vlamingen en Brabanders*, Tielt 2004.
- Assmann, Aleida, *Der lange Schatten der Vergangenheit. Erinnerungskultur und Geschichtspolitik*, Munich 2006.
- Assmann, Aleida, *Erinnerungsräume. Formen und Wandlungen des kulturellen Gedächtnisses*, Munich 1999.
- Assmann, Jan, *Das kulturelle Gedächtnis. Schrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen*, München 1992.
- Baar, Miriam van, 'Internationale und interkonfessionelle Netzwerke. Zur frühen lutherisch-pietistischen Rezeption von A.M.van Schurman und Antoinette Bourignon', in: Ulrike Gleixner and Erika Hebeisen (eds) *Gendering Tradition. Erinnerungskultur und Geschlecht im Pietismus*, Korb 2007, pp. 85-105.
- Backhouse, Marcel, *The Flemish and Walloon communities at Sandwich during the reign of Elizabeth I, 1561-1603*, Brussels 1995.
- Bansa, Armin, *Festschrift der Niederländischen Gemeinde Augsburgischer Confession zum Gründungstag vor 400 Jahren*, Frankfurt a. M. 1985.
- Basch, Linda G., Nina Glick Schiller and Cristina Blanc Szanton, 'From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration' in: *Anthropology Quarterly* 68, no. 1 (January 1995), pp. 48-63.
- Basch, Linda G., Nina Glick Schiller and Cristina Blanc Szanton, *Nations Unbound. Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-states*, London 1994.
- Baskerville, Stephen, 'Protestantism as a Transnational Ideology', in: *History of European Ideas*, vol. 18, no. 6 (November 1994), pp. 901-911.
- Beek, Pieta van, *The First Female University Student. Anna Maria van Schurman*, Utrecht 2010.
- Begheyn, Paul, 'Uitgaven van jezuïeten in de Noordelijke Nederlanden 1601-1650', in: *De zeventiende eeuw* 13 (1991), 293-300.
- Benedict, Philip, *Christ's Churches Purely Reformed. A Social History of Calvinism*, New Haven and London 2002.

- Benedict, Philip, 'Shaping the Memory of the French Wars of Religion. The First Centuries', in: Erika Kuijpers, Judith Pollmann e.a. (eds), *Memory before Modernity. Memory cultures in Early Modern Europe*, Leiden 2013, pp. 111-125.
- Benzing, Josef, 'Hulsius, Levin', in: *Neue Deutsche Biographie* 10 (1974), p. 30.
- Bevans, Stephen B., *Models of Contextual Theology*, Maryknoll 2002.
- Biesboer, Pieter, 'De Vlaamse immigranten in Haarlem 1578 in Haarlem en hun nakomelingen', in: Pieter Biesboer, Gerrit Kolthof e.a. (eds), *Vlamingen in Haarlem*, Haarlem 1996, pp. 35-60.
- Boesen, E. and F. Lentz (eds), *Migration und Erinnerung. Konzepte und Methoden der Forschung*, Münster 2010.
- Bol, Laurens J., *Adriaen Pietersz. van de Venne. Painter and Draughtsman*, Doornspijk 1989.
- Bosch, Gerrit vanden, 'Over de doden niets dan goeds. Zeventiende-eeuwse elogia en necrologia van jezuiten in de Hollandse Zending als bronnen voor religieuze mentaliteitsgeschiedenis', in: *Trajecta* 6 (1997), pp. 334-345.
- Bostoën, Karel, "'Dat lyckent wel ongs dorp, seij arleveender boer en zag batavia...'" Werk van Laurens van Els(t)land, zeventiende-eeuws Indisch-Nederlands dichter' in: *Indische letteren* 3 (1988), pp. 185-208.
- Bostoën, Karel, *De van Elstlands. Een Haarlems poëtengeslacht*, in: E.K. Grootes (ed), *Haarlems Helicon. Literatuur en toneel te Haarlem vóór 1800*, Hilversum 1993, pp. 123-137.
- Brake, Serge te, *Met macht en rekenschap. De ambtenaren bij het Hof van Holland en de Haagse Rekenkamer in de Habsburgse Tijd*, Hilversum 2007.
- Brecht, Martin, *Der Pietismus vom siebzehnten bis zum frühen achtzehnten Jahrhundert*, (Martin Brecht, Klaus Deppermann, Ulrich Gäbler, *Geschichte des Pietismus*, vol. 1), Göttingen 1993.
- Briels, J., 'Brabantse blaaskaak en Hollandse botmuil. Cultuurontwikkelingen in Holland in het begin van de Gouden Eeuw', in: *De zeventiende eeuw* 1/1 (1985), pp. 12-36.
- Briels, J. *De Zuidnederlandse immigratie in Amsterdam en Haarlem omstreeks 1572-1630. Met een keuze van archivalische gegevens*, Utrecht 1976.
- Briels, J., *Zuid-Nederlanders in de Republiek, 1572-1620. Een demografische en cultuurhistorische studie*, Sint-Niklaas 1985.
- Briels, J., 'Reyn Genuecht. Zuidnederlandse kamers van Rhetorica in Noordnederland 1585-1630', in: *Bijdragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het oud hertogdom Brabant* 57 (1974), pp. 3-89.
- Briels, J., *Zuidnederlandse boekdrukkers en boekverkoopers in de Republiek der Verenigde Nederlanden omstreeks 1570-1630, een bijdrage tot de kennis van de geschiedenis van het boek*, Nieuwkoop 1974.

- Brienen, T., 'Johan Cornelisz. van Bleiswijk (1618-1696)', in: T. Brienen, L. F. Groenendijk, e.a. (eds), *Figuren en thema's van de Nadere Reformatie*, vol. 1, Kampen 1987, pp. 71-82.
- Bronner, Edwin B., *William Penn's 'Holy Experiment.'* *The Founding of Pennsylvania, 1681-1701*, Westford/Connecticut 1978.
- Bruaene, Anne-Laure van, *Om beters wille. Rederijkerskamers en de stedelijke cultuur in de Zuidelijke Nederlanden (1400-1650)*, Amsterdam 2008.
- Brubaker, Rogers, *Ethnicity without Groups*, Cambridge/MA 2004.
- Brubaker, Rogers, 'Neither Individualism nor 'Groupism'. A Reply to Craig Calhoun', in: *Ethnicities* 3 (December 2003), pp. 553-557.
- Brubaker, Rogers, 'The 'Diaspora' Diaspora', in: *Ethnic and Racial Studies* 28 no. 1 (2005), pp. 1-19.
- Büttner, Nils, 'Landschaften des Exils? Anmerkungen zu Gillis van Coninxloo und zur Geschichte der flämischen Waldlandschaft aus Anlaß einer Neuerscheinung', in: *Zeitschrift für Kunstgeschichte* 66 (2003), pp. 546-580.
- Bye Dóllemann, M. Thierry de and O. Schutte, 'Het Haarlemse geslacht Van der Laen', in: *De Nederlandsche Leeuw* 86 (1969), pp. 311-345.
- Cilleßen, Wolfgang, 'Der *Spiegel der jeugd*. Ein Kinderbuch als Medium der Geschichtserinnerung in den Niederlanden (1614-1813)', in: Hans Peterse (ed), *Siß erscheint der Krieg den Unerfahrenen. Das Bild vom Krieg und die Utopie des Friedens in der frühen Neuzeit*, Göttingen 2004, pp. 51-134.
- Cohen, Robin, *Global Diasporas. An Introduction*, Seattle 1999.
- Cohen, Robin, 'Solid, ductile and liquid: Changing notions of homeland and home in diaspora studies', in Eliezer Ben-Raffael and Ytzhak Sternberg (eds), *Transnationalism. Diasporas and the Advent of a New (Dis)order*, Leiden 2009, pp. 117-134.
- Collinson, Patrick, 'Europe in Britain. Protestant Strangers and the English Reformation', in: Randolph Vigne and Charles Littleton (eds), *From Strangers to Citizens. The Integration of Immigrant Communities in Britain, Ireland and colonial America, 1550-1750*, London 2001, pp. 57-67.
- Collinson, Patrick, *Godly people. Essays in English Puritanism and Protestantism*, London 1983.
- Collinson, Patrick, 'The Elizabethan Puritans and the Foreign Reformed Churches in London', in: Patrick Collinson, *Godly people. Essays in English Puritanism and Protestantism*, London 1983, pp. 528-555.
- Cortrett, Bertrand, 'Frenchmen by birth, Huguenots by the grace of God', in: Bertrand van Ruymbeke and Randy J. Sparks (eds), *Memory and Identity. The Huguenots in France and the Atlantic Diaspora*, Columbia/South Carolina 2003, pp. 310-324.

- Creet, Julia, 'Introduction', in: Julia Creet and Andreas Kitzmann (eds.), *Memory and Migration. Multidisciplinary Approaches to Memory Studies*, Toronto/London 2011.
- Creet, Julia and Andreas Kitzmann (eds), *Memory and Migration. Multidisciplinary Approaches to Memory Studies*, Toronto/London 2011.
- Decavele, Johan, *De dageraad van de Reformatie in Vlaanderen*, Brussels 1975.
- Dechent, Hermann, *Kirchengeschichte von Frankfurt am Main seit der Reformation*, vol. 2, Leipzig/Frankfurt a. M. 1921.
- Dechent, Hermann, 'Schütz, Johann Jakob', in: *Allgemeine Deutsche Biographie* Band 33, Leipzig 189, pp. 934-936.
- Deppermann, Andreas, *Johann Jakob Schütz und die Anfänge des Pietismus*, Tübingen 2002.
- Deursen, A. Th. van, *Bavianen en slijkgeuzen. Kerk en kerkvolk ten tijde van Maurits en Oldenbarnevelt*, Assen 1974.
- Deursen, A. Th. van, *Maurits van Nassau. De winnaar die faalde*, Amsterdam 2000.
- Dierickx, M., 'Lijst der veroordeelden door de Raad van Beroerten.', in: *Revue belge de philologie et d'histoire* 40 (1962), pp. 415-422.
- Dietz, Alexander, *Frankfurter Handelsgeschichte*, vol. 4, part 1, Frankfurt 1925.
- Dixhoorn, Arjan van, *Lustige geesten. Rederijkers in de Noordelijke Nederlanden (1480-1650)*, Amsterdam 2009.
- Dölemeyer, Barbara, 'Die Reaktion der Landesherren und Kirchen auf das Auftreten von Sekten im 17. und 18. Jahrhundert', in: Hartmut Lehmann (ed), *Religiöser Pluralismus im vereinten Europa. Freikirchen und Sekten*, Göttingen 2005, pp. 13-30.
- Dorren, Gabrielle, *Eenheid en verscheidenheid. De burgers van Haarlem in de Gouden Eeuw*, Amsterdam 2001.
- Duits, Henk, 'Het leven van Karel van Mander. Kunstenaarsleven of schrijversbiografie?', in: *De zeventiende eeuw* 9 (1993), pp. 113-130.
- Duits, Henk, 'Om de eenheid en vrijheid van de gehele Nederlanden: Jacob Duym's 'Ghedencck-boeck' (1606) als politiek manifest', in: *Voortgang. Jaarboek voor de Neerlandistiek* 20 (2001), pp. 7-45.
- Duke, Alistair, 'Martyrs with a Difference: Dutch Anabaptist Victims of Elizabethan Persecution', in: Alistair Duke, *Dissident Identities in the Early Modern Low Countries*, Farnham 2009, pp. 199-221.
- Duke, Alistair, 'Patriotism and Liberty in the Low Countries, 1555-1576', in: Judith Pollmann and Robert Stein (eds), *Networks, Regions and Nations. Shaping Identities in the Low Countries, 1300-1650*, Leiden 2010, pp. 217-240.
- Alistair Duke, *Reformation and Revolt in the Low Countries*, London / New York 2003.
- Alistair Duke, 'The Ambivalent Face of Calvinism in the Netherlands 1561-1618', in: Alistair Duke, *Reformation and Revolt in the Low Countries*, London / New York 2003, pp. 269-293.

- Dünnwald, Achim, *Konfessionsstreit und Verfassungskonflikt: die Aufnahme der Niederländischen Flüchtlinge im Herzogtum Kleve 1566-1585*, Bielefeld 1998.
- Dünker, Eckhard, *Freudenchristentum: Der Erbauungsschriftsteller Stephan Praetorius*, Göttingen 2003.
- Eekhout, Marianne, 'De kogel in de kerk. Herinneringen aan het beleg van Haarlem, 1573-1630', in: *Holland. Historisch Tijdschrift* 43/2 (2011), pp. 108-119.
- Eikema Hommes, Margriet van, *Art and Allegiance in the Dutch Golden Age. The Ambitions of a Wealthy Widow in a Painted Chamber by Ferdinand Bol*, Amsterdam 2012.
- Elgardo Guarnizo, Luis, Michael Peter Smith (eds), *Transnationalism from Below*, New Brunswick/NJ 1998.
- Enno van Gelder, H.A., *Revolutionnaire reformatie. De vestiging van de Gereformeerde Kerk in de Nederlandse gewesten, gedurende de eerste jaren van de opstand tegen Filips II, 1575-1585*, Amsterdam 1943.
- Epen, Didericus Gijsbertus van, *Nederland's patriciaat* 38 (1952).
- Erll, Astrid and Ansgar Nünning (eds), *Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook*, Berlin 2008.
- Esser, Raingard, *Niederländische Exulanten im England des 16. und frühen 17. Jahrhunderts*, Berlin 1996.
- Fagel, Raymond, 'The Netherlandish Presence in England Before the Coming of the Stranger Churches, 1480-1560', in: Randolph Vigne and Charles Littleton (eds), *From Strangers to Citizens. The Integration of Immigrant Communities in Britain, Ireland and colonial America, 1550-1750*, London 2001, pp. 7-16.
- Fehler, Timothy, 'Conflict and Compromise in International Calvinism. Ysbrand Trabius Balck's Pastoral Mediations in Exile and Beyond', in: *Reformation and Renaissance Review*, vol.10, 3 / 2008, pp. 291-313.
- Francois, Etienne, 'Die Traditions- und Legendenbildung des deutschen Refuge', in: Heinz Duchhardt, *Der Exodus der Hugenotten*, Cologne/Vienna 1985, pp. 177-193.
- Francois, Etienne, 'Vom preußischen Patrioten zum besten Deutschen', in: Rudolf von Thadden, Michelle Magdelaine, *Die Hugenotten 1685-1985*, Munich 1985, pp. 198-212.
- Forney Bittinger, Lucy, *The Germans in Colonial Times*, Philadelphia and London 1901.
- Fortier, Anne-Marie, 'Diaspora', in: David Atkinson, Peter Jackson e.a., *Cultural Geography. A Critical Dictionary of Key Concepts*, London/New York 2005.
- Frijhoff, Willem, Maarten Prak e.a. *Geschiedenis van Amsterdam*, vol. 2, Amsterdam 2004.

- Fruin, Robert, *Geschiedenis der staatsinstellingen in Nederland tot den val der Republiek*, The Hague 1922.
- Frye Jacobson, Matthew, *Special Sorrows. The Diasporic Imagination of Irish, Polish and Jewish Immigrants to the United States*, Berkeley/Los Angeles 2002.
- Gans, Herbert J., 'Symbolic Ethnicity and Symbolic Religiosity: Towards a Comparison of Ethnic and Religious Acculturation', in: *Ethnic and Racial Studies* 17 (1994), pp. 577–592.
- Gelderblom, Oskar, *Cities of Commerce. The Institutional Foundations of International Trade in the Low Countries, 1250-1650*, Princeton 2013.
- Gelderblom, Oscar, *Zuidnederlandse kooplieden en de opkomst van de Amsterdamse stapelmarkt*, Hilversum 2000.
- Glick Schiller, Nina, Linda Basch and Cristina Szanton Blanc, 'From Immigrant to Transmigrant. Theorizing Transnational Migration', in: *Anthropological Quarterly* 68 (1995) 1, pp. 48-63.
- Glynn, Irial and J. Olaf Kleist (eds), *History, Memory and Migration. Perceptions of the Past and the Politics of Incorporation*, Houndsmills, Basingstoke/New York 2012.
- Goebel, Max, *Geschichte des christlichen Lebens in der rheinisch-westphälischen Evangelischen Kirche*, 3 vols., Koblenz 1849-1860.
- Gregory, Brad, *Salvation at Stake. Christian Martyrdom in Early Modern Europe*, Cambridge/MA 2001.
- Grell, Ole Peter, *Brethren in Christ. A Calvinist Network in Reformation Europe*, Cambridge, 2011.
- Grell, Ole Peter, *Calvinist Exiles in Tudor and Stuart England*, Aldershot 1996.
- Grell, Ole Peter, 'Continuity and Change. The Dutch Church in London, 1550-1650', in: Werkgroep Engels Nederlandse Betrekkingen/Sir Thomas Brown Institute, *Refugees and Emigrants in the Dutch Republic and England* (Papers of the annual symposium, held on 22 November 1985), Leiden 1986, pp. 43-51.
- Grell, Ole Peter, 'The Creation of a Transnational, Calvinist Network and its Significance for Calvinist Identity and Interaction in Early Modern Europe', in: *European Revue of History* 16/5, pp. 619-636.
- Groenveld, Simon, *Het Twaalfjarig Bestand 1609-1621. De jongelingsjaren van de Republiek der Verenigde Nederlanden*, The Hague 2009.
- Grothe, J.A., 'Brieven van Gerard Prouninck', in: *Kronyk van het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht* 3e serie, dl. 1 (1855), pp. 235-236.
- Gurp, Gerard van, 'Bosschenaars in de verstrooiing. Emigratie tussen 1579 en 1629', *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis* 23, nr. 4 (1997), pp. 401-427.

- Guyot, Lauren, 'Locked in a Memory Ghetto. A Case Study of a Kurdish Community in France', in: Julia Creet and Andreas Kitzmann (eds), *Memory and Migration. Multidisciplinary Approaches to Memory Studies*, Toronto/London 2011.
- Hall, Stuart, 'Cultural Identity and Cinematic Representation', in: Mbye Cham (ed), *Ex-iles. Essays on Caribbean Cinema*, Trenton/NJ 1992, pp. 220-236.
- Hall Stuart, 'The Question of Cultural Identity', in: Stuart Hall, David Held, Anthony McGrew (eds), *Modernity and Its Futures*. Cambridge, pp. 274-316.
- Heest, Detlev H.H. van and Lambertus van Poelgeest, 'Leydenaars en hun heerlijke titels', in: *Leids Jaarboekje 75* (1938), pp. 119-138.
- Heyning, Katie, 'Tazza voor de familie Courten', in: *Bulletin van de Vereniging Rembrandt*, vol. 20, nr. 2, (Summer 2010), pp. 20-22.
- Heijting, Willem J., "'Voorsichtich ghelyck de slangen: en onnoosel als de duyven'". De Dordtse uitgever François Boels', in: *J. van der Haar tachtig jaar. Speciaal nummer van: Documentatieblad Nadere Reformatie 23/2* (1999), pp. 117-183.
- Hodgkin, Katharine, 'Women, memory and family history in seventeenth-century England', in: Erika Kuijpers, Judith Pollmann e.a. (eds), *Memory before Modernity. Memory cultures in Early Modern Europe*, Leiden 2013, pp. 297-313.
- Hof, W.J. op't, *Bibliografie van de werken van Eeuwout Teellinck*, Kampen 1988.
- Hof, W.J. op't, *Bibliografische lijst van de geschriften van Godefridus Udemans*, Rotterdam 1993.
- Hof, W.J. op't, 'De internationale invloed van het Puritanisme', in: W. van 't Spijker, R. Bisschop and W.J. op 't Hof, *Het Puritanisme. Geschiedenis, theologie en invloed*, The Hague 2001, pp. 274-384.
- Hof, W.J. op't, 'Piety in the wake of trade. The North Sea as an Intermediary of Reformed Piety up to 1700', in: Juliette Roding and Lex Heerma van Voss (eds), *The North Sea and Culture (1550-1800). Proceedings of the International Conference held at Leiden 21-22 April 1995*, Hilversum 1996, pp. 248-265.
- Howarth, Jeremy, 'The Steenwyck paintings, products of family enterprise', in: Koenraad Brosens, Leen Kelchtermans e.a. (eds), *Family Ties. Art Production and Kinship Patterns in the Early Modern Low Countries*, Turnhout 2012, pp. 144-158.
- Huiskamp, Gaspoel, Susanna, in: *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*. (<http://www.historici.nl/Onderzoek/Projecten/DVN/lemmata/data/Gaspoel>, consulted on 5 April, 2013).
- Huisman, C., *Neerlands Israël. Het natiebeseef der traditioneel-gereformeerden in de achttiende eeuw*, Dordrecht 1983.

- Israel, Jonathan, *The Dutch Republic. Its Rise, Greatness and Fall, 1477-1806*, Oxford 1998.
- Janssen, Geert, 'Exiles and the Politics of Reintegration in the Dutch Revolt', in: *History*, 94 (2009), pp. 37-53.
- Janssen, Geert, 'The Counter-Reformation of the Refugee. Exile and the Shaping of Catholic Militancy in the Dutch Revolt', in: *Journal of Ecclesiastical History* 63 (2012), pp. 671-92.
- Janssen, Geert, 'Quo vadis? Catholic Perceptions of Flight and the Revolt of the Low Countries. 1566-1609', in: *Renaissance Quarterly*, vol. 64/2 (Summer 2011), pp. 472-499.
- Janssens, Gustaaf, "'Verjaagd uit Nederland". Zuidnederlandse emigratie in de zestiende eeuw. Een historiografisch overzicht (ca. 1968- 1994)', in: *Nederlands archief voor kerkgeschiedenis* 75 (1995), pp. 102-119.
- Jarosch, Walter, 'Die Silberschmiede Ferein in Frankenthal, Worms und Hanau', in: Edgar J. Hürkey (ed), *Kunst, Kommerz, Glaubenskampf. Frankenthal um 1600*, Worms 1995, pp. 187-191.
- Jürgens, Henning P., 'Die Vertreibung der reformierten Flüchtlingsgemeinden aus London. Jan Utenhoves „Simplex et fidelis narration"', in: Henning P. Jürgens and Thomas Weller (eds), *Religion und Mobilität. Zum Verhältnis von raumbezogener Mobilität und religiöser Identitätsbildung im frühneuzeitlichen Europa*, Göttingen 2010, pp.13-40.
- Kaplan, Benjamin J., *Calvinists and Libertines. Confession and Community in Utrecht 1578-1620*, Oxford 1995.
- Kaplan, Benjamin J., *Divided by Faith. Religious Conflict and the Practice of Toleration in Early Modern Europe*, Cambridge/MA 2007.
- Khun Eng, Kuah-Pearce and Andrew P. Davidson (eds), *At Home in the Chinese Diaspora. Memories, Identities and Belongings*, Houndsmills, Basingstoke/New York 2008.
- Kitzmann, Andreas, 'Frames of Memory. WWII German expellees in Canada', in: Julia Creet and Andreas Kitzmann (eds), *Memory and Migration. Multidisciplinary Approaches to Memory Studies*, Toronto/London 2011.
- Klossowski de Rola, Stanislas, *The Golden Game. Alchemical Engravings of the Seventeenth Century*, London 1988.
- KohIndorfer-Fries, Ruth, *Diplomatie und Gelehrtenrepublik. Die Kontakte des französischen Gesandten Jacques Bongars*, Tübingen 2009.
- Kolb, Robert, *Confessing the Faith. Reformers Define the Church, 1530-1580*, St. Louis/MO 1991.
- Kooi, Christine, 'Paying off the sheriff. Strategies of Catholic toleration in Golden Age Holland', in: Ronnie Po-Chia Hsia and Henk van Nierop (eds), *Calvinism and Religious Toleration the Dutch Golden Age*, Cambridge 2002, pp. 87-101.

- Kooijmans, M. and B.J. Ibelings, *Repertorium van ambtsdragers en ambtenaren 1482-1861*, (<http://www.historici.nl/Onderzoek/Projecten/Repertorium/app/personen/8309>), consulted on 7 february 2013.
- Koopmans, Joop, 'Vreemdelingen in Hollandse dienst 1545-1588. Opmerkingen bij het werk van Briels' in: A.H. Huussen, W.E. Krul and E.Ch.L. van der Vliet (eds), *Vreemdelingen. Ongewenst en bemind*, Groningen 1991, pp. 37-45.
- Koppenol, Johan, *Het Leids ontzet. 3 oktober 1574 door de ogen van tijdgenoten*, Amsterdam 2002.
- Koppenol, Johan, *Jacob Duym en de Leidse rederijders*, (http://www.neerlandistiek.nl/publish/articles/000010/article_print.html), consulted on 10 November 2013).
- Koppenol, Johan, *Leids Heelal. Het Loterijspel (1596) van Jan van Hout*, Hilversum 1998.
- Krabbe, Otto, *David Trychäus*, (part 1), Rostock 1870.
- Krabbe, Otto, *Die Universität Rostock im funfzehnten und sechzehnten Jahrhundert*, Rostock 1854.
- Kuby, Alfred Hans, 'Gründe, Wege und Folgen der Gegenreformation in Kurpfalz unter besonderer Berücksichtigung von Frankenthal', in: Edgar J. Hürkey, *Kunst, Kommerz, Glaubenskampf. Frankenthal um 1600*, Worms 1995, pp. 22-28.
- Kuijpers, Erika, Judith Pollmann e.a. (eds), *Memory before Modernity. Memory Cultures in Early Modern Europe*, Leiden 2013.
- Lambert, Margo M., *Francis Daniel Pastorius. An American in Early Pennsylvania, 1683 – 1719/20*, PhD thesis Georgetown University 2007.
- Lerner, Franz, 'Malapert', in: *Neue Deutsche Biographie* 15 (1987), pp. 723-725.
- Leung, Maggi H.W., 'Memories, Belonging and Homemaking. Chinese Migrants in Germany', in: Kuah-Pearce Khun Eng and Andrew P. Davidson (eds), *At Home in the Chinese Diaspora. Memories, Identities and Belongings*, Houndsmills, Basingstoke/New York 2008.
- Lindemann, W.M. and Th.F. van Litsenburg, *Raad van Brabant: Brabant deel 1: Inleiding, inventarissen en bijlagen*, 's-Hertogenbosch 1981.
- Linden, David van der, *Experiencing Exile. Huguenot Refugees in the Dutch Republic. 1680-1700*, (Doctoral dissertation, Utrecht University 2013).
- Lomberg, Elwin, 'Ursachen, Vorgeschichte und Auswirkungen der Emdener Synode von 1571', in: Elwin Lomberg (ed), *Emdener Synode 1571-1971. Beiträge zur Geschichte und zum 400jährigen Jubiläum*, Neukirchen 1973, pp. 14-15.
- Luu, Lien Bich, *Immigrants and the Industries of London, 1500-1700*, Aldershot 2005.

- Lucassen, Leo and Boudien de Vries, 'Leiden als middelpunt van een Westeuropees textiel-migratiesysteem', in: *Tijdschrift voor sociale geschiedenis* 22 (2), pp. 138-167.
- Lucassen, Leo, 'Is Transnationalism compatible with Assimilation? Examples from Western Europe since 1850', in: *IMIS-Beiträge* 29 (2006), pp. 11-31.
- Lucassen, Lucassen and Boudien de Vries, 'The Rise and Fall of a West European Textile-worker Migration System: Leiden, 1586-1700', in: Gérard Gayot and Philippe Minard (eds), *Les ouvriers qualifiés de l'industrie (XVIe-XXe siècle). Formation, emploi, migrations*, Lille 2001, pp. 23-42.
- Maier, Charles S., 'Heißes und kaltes Gedächtnis: Über die politische Halbwertszeit von Nazismus und Kommunismus', in: *Transit. Europäische Revue (Das Gedächtnis des Jahrhunderts)* 22 (2002), pp. 153-165.
- Majer, Paul, *Flüchtlingsschicksal unserer Vorfahren, Zum 375jährigen Jubiläum der Niederländischen Gemeinde Augsburgischer Confession in Frankfurt am Main*, Frankfurt a. M. 1960.
- Mak, J.J., 'Jacobus Celosse, factor van de Vlaamse kamer 'in liefde groeiende' te Leiden', in: *Jaarboek De Fonteyne* (1948), pp. 67-98.
- Maltby, William, *Alba. A Biography of Fernando Alvarez de Toledo, Third Duke of Alba, 1507-1582*, Berkeley 1983.
- Mannheim, Karl, 'The Problem of Generations', in: Karl Mannheim, *Essays on the Sociology of Knowledge*, ed. by Paul Kecskemeti, London 1952.
- Marnef, Guido, *Antwerpen in de tijd van de Reformatie. Ondergronds protestantisme in een handelsmetropool 1550-1577*, Antwerpen 1996.
- Marnef, Guido, 'De gereformeerde wortels van twee Waterlandse leiders. Hans de Ries en Albrecht Verspeck', in: *Doopsgezinde Bijdragen* 21 (1995), pp. 9-20.
- Miedema, Hessel, *Een schilderij van Karel van Mander de Oude*, in: *Doopsgezinde Bijdragen* 16 (1990), pp. 113-128.
- Moore, A., 'The evidence of artistic contact between Norfolk and the Netherlands', in: Juliette Roding and Lex Herma van Voss, *The North Sea and Culture (1550-1800)*, Hilversum 1996, pp. 355-377.
- Müller, Johannes, 'Orthodoxie jenseits der Konfessionen? Die Diskussion religiöser Streitfragen in niederländischen Rhetorikergesellschaften im frühen 17. Jahrhundert', in: Andreas Pietsch and Barbara Stollberg-Rilinger, *Konfessionelle Ambiguität – Uneindeutigkeit und Verstellung als religiöse Praxis in der Frühen Neuzeit* (Schriften des Vereins für Reformationsgeschichte), Gütersloh 2013, pp. 268-285.
- Nieper, Friedrich, *Die ersten deutschen Auswanderer von Krefeld nach Pennsylvanien. Ein Bild aus der religiösen Ideengeschichte des 17. und 18. Jahrhunderts*, Moers 1940.
- Nierop, Henk van, 'De troon van Alva. Over de interpretatie van de Nederlandse Opstand', in: *BMGN* 110 (1995), pp. 205-223.

- Nierop, Henk van, *Het verraad van het Noorderkwartier. Oorlog, terreur en recht in de Nederlandse Opstand*, Amsterdam 1999.
- Nijenhuis, Willem, *Adrianus Saravia (ca. 1532-1613)*, Leiden 1980.
- Noordam, Dirk Jaap, 'Demografische ontwikkelingen', in: Simon Groenveld (ed), *Leiden. De geschiedenis van een Hollandse stad 2 1574-1795*, Leiden 2003, pp. 42-53.
- Noordam, Dirk Jaap, *Geringde buffels en heren van stand: het patriciaat van Leiden, 1574-1700*, Hilversum 1994.
- Noordam, Dirk Jaap, 'Leiden als ideale stad', in: Juliette Roding, Agnes Sneller and BoukjeThijs (eds), *Beelden van Leiden: zelfbeeld en representatie van een Hollandse stad in de vroegmoderne tijd*, Hilversum 2006, pp. 15-35.
- Nora, Pierre, 'Between *Memory* and *History*. Les Lieux de Mémoire', in: *Representations* 26 (1989), pp. 7-24.
- Nys, Wim, (ed), *Zilver uit Antwerpen*, (exhibiton catalog), Antwerp 2006.
- Oberman, Heiko A., 'Europa afflicta: The Reformation of the Refugees', in: *Archiv für Reformationsgeschichte* 83 (1992), pp. 91-111.
- Oberman, Heiko A., *John Calvin and the Reformation of the Refugees*, Geneva 2009.
- Oberman, Heiko, 'John Calvin. The mystery of his impact', in: Heiko A. Oberman, *John Calvin and the Reformation of the Refugees*, Geneva 2009, pp. 51-68.
- Oberman, Heiko, 'Toward the Recovery of the Historical Calvin. Redrawing the Map of Reformation Europe', in: Heiko A. Oberman, *John Calvin and the Reformation of the Refugees*, Geneva 2009, pp. 69-88.
- Oberman, *Two Reformations. The Journey from the Last Days to the New World*, London / New Haven 2003.
- Oosterhoff, F.G., *Leicester and the Netherlands, 1586-1587*, Utrecht 1988.
- Palmer Garber, John and Naaman Henry Keyser e.a., *History of Old Germantown. With a Description of Its Settlement and Some Account of Its Important Persons, Buildings and Places Connected with Its Development*, vol. 1, Philadelphia 1907.
- Papenbrock, Martin, *Landschaften des Exils. Gillis van Coninxloo und die Frankenthaler Maler*, Weimar 2001.
- Parker, Geoffrey, *The Army of Flanders and the Spanish Road, 1567-1659*, Cambridge 1972.
- Parker, Geoffrey, *The Dutch Revolt*, Harmondsworth 1985.
- Pears, Angie. *Doing contextual theology*, Abingdon 2010.
- Peeren, Esther, 'Through the Lens of the Chronotope', in: Marie-Aude Baronian, Stephen Besser e.a. (eds), *Diaspora and Memory. Figures of Displacement in Contemporary Literature, Arts and Politics*, Amsterdam / New York 2007, pp. 67-78.

- Peterse, Hans, 'Leonardus Marius (1588-1652) und die katholische Mission in den Niederlanden', in: Herman Selderhuis and Markus Wriedt (eds.), *Konfession, Migration Und Elitenbildung. Studien zur Theologenausbildung des 16. Jahrhunderts*, Leiden 2007, pp. 287-309.
- Pettegree, Andrew, *Emden and the Dutch revolt. Exile and the Development of Reformed Protestantism*, Oxford 1992.
- Pettegree, Andrew, *Foreign Protestant Communities in Sixteenth-Century London*, Oxford 1986.
- Po-Chia Hsia, Ronnie and Henk van Nierop (eds), *Calvinism and Religious Toleration the Dutch Golden Age*, Cambridge 2002.
- Pohlig, Matthias, 'Wahrheit als Lüge – oder: Schloss der Augsburgsburger Religionsfrieden den Calvinismus aus?', in: Andreas Pietsch and Barbara Stollberg-Rilinger, *Konfessionelle Ambiguität. Uneindeutigkeit und Verstellung als religiöse Praxis in der Frühen Neuzeit*, Heidelberg 2013, pp. 142-169.
- Pol, Frank van der, *Mosterdzaam in ballingschap. Over christelijke identiteit en geloofsrepressie in de Nederlanden*, Kampen 2007.
- Pollmann, Judith, *Catholic Identity and the Revolt in the Netherlands*, Oxford 2011.
- Pollmann, Judith, 'Freiwillige Religion in einer "öffentlichen" Kirche. Die Anziehungskraft des Calvinismus in der Niederländischen Republik', in: Ansgar Reiss and Sabine Witt (eds.), *Calvinismus. Die Reformierten in Deutschland und Europa*, Dresden 2009, pp. 176-181.
- Pollmann, Judith, *Herdenken, herinneren, vergeten. Het beleg en ontzet van Leiden in de Gouden Eeuw* (3 oktoberlezing 2008), Leiden 2008.
- Pollmann, Judith, 'No Man's Land. Reinventing Netherlandish Identities, 1585-1621', in: Judith Pollmann and Robert Stein (eds.), *Networks, Regions and Nations. Shaping Identities in the Low Countries, 1300-1650*, Leiden 2010, pp. 241-261.
- Pollmann, Judith, 'Vondel's Religion', in: *Jan Bloemendaal and Frans-Willem Korsten, Joost van den Vondel (1589-1679). Dutch Playwright in the Golden Age*, Leiden 2012, pp. 85-100.
- Pollman, Judith, 'Introduction,' in: Judith Pollman and Robert Stein (eds.), *Networks, Regions and Nations. Shaping Identities in the Low Countries, 1300-1650*, Leiden 2010.
- Pollmann, Judith and Robert Stein (eds.), *Networks, Regions and Nations. Shaping Identities in the Low Countries, 1300-1650*, Leiden 2010.
- Poncelet, Alfred, *Nécrologe des jésuites de la Province Flandro-Belge*, Wetteren 1931.
- Poncelet, Alfred, *Nécrologe des jésuites de la Province Gallo-Belge*, Louvain 1908.
- Pont, J. W., *Geschiedenis van het Lutheranisme in de Nederlanden tot 1618*, Haarlem 1911.

- Posthumus, N.W., *De geschiedenis van de Leidsche lakenindustrie*, vol 2, The Hague 1939.
- Ree-Scholten, G. van der, *Deugd boven geweld. Een geschiedenis van Haarlem, 1245-1995*, Hilversum 1995.
- Regtdoorzee Greup-Roldanus, S.C., 'Pieter van Hulle (1585-1656). Schrijver van het "Memoriael van de overkomste der Vlaemingen hier binnen Haerlem"', in: *Nederlandsche Historiebladen* 1938, pp. 459-488.
- Ritschl, Albrecht, *Geschichte des Pietismus*, 3 vols., Bonn 1880-1886.
- Roding, Juliette and Lex Heerma van Voss (eds), *The North Sea and Culture (1550-1800). Proceedings of the International Conference held at Leiden 21-22 April 1995*, Hilversum 1996.
- Van Roosbroeck, Robert, *Emigranten, Nederlandse vluchtelingen in Duitsland (1550-1600)*, Leuven 1968.
- Rooze Stouthamer, Clasien, *De opmaat tot de Opstand. Zeeland en het centraal gezag (1566-1572)*, Hilversum 2009.
- Ruyembeke, Bertrand van and Randy J. Sparks, *Memory and Identity. The Huguenots in France and the Atlantic Diaspora*, Columbia/South Carolina 2003.
- Safran, William, 'Diasporas in Modern Societies. Myths of Homeland and Return', in: *Diaspora: A Journal of Transnational Studies* vol. 1, nr. 1 (spring 1991), pp. 83-99.
- Safran William, 'The diaspora and the homeland: Reciprocities, transformations, and role reversals', in: Eliezer Ben-Raffael and Yitzhak Sternberg (eds.), *Transnationalism. Diasporas and the Advent of a New (Dis)order*, Leiden 2009, pp. 75-100.
- Sanders, J. G. M. and Willem A. van Ham, *Noord-Brabant tijdens de Republiek der Verenigde Nederlanden, 1572-1795. Een institutionele handleiding*, Hilversum 1996.
- Schama, Simon, *The Embarrassment of Riches. An Interpretation of Dutch Culture in the Golden Age*, New York 1988.
- Schein, Lousia, 'Forged Transnationality and Oppositional Cosmopolitanism', in: Luis Elgardo Guarnizo, Michael Peter Smith (eds.), *Transnationalism from Below*, New Brunswick, NJ 1998, pp. 291-313.
- Schilling, Heinz, 'Christliche und jüdische Minderheitengemeinden im Vergleich. Calvinistische Exulanten und westliche Diaspora der Sephardim im 16. und 17. Jahrhundert', in: *Zeitschrift für historische Forschung* 36/3 (2009), pp. 407-444.
- Schilling, Heinz, 'Die frühneuzeitliche Konfessionsmigration', in: Klaus J. Bade (ed.), *Migration in der europäischen Geschichte seit dem späten Mittelalter* (IMIS-Beiträge 20), Osnabrück 2002, pp. 67-89.
- Schilling, Heinz, *Niederländische Exulanten im 16. Jahrhundert: ihre Stellung im Sozialgefüge und im religiösen Leben deutscher und englischer Städte*, Gütersloh 1972.

- Schilling, Heinz, 'Peregrini und Schiffchen Gottes: Flüchtlingserfahrung und Exulanten­theologie des frühneuzeitlichen Calvinismus', in: Ansgar Reiss and Sabine Witt, *Calvinismus. Die Reformierten in Deutschland und Europa*, Berlin 2009, pp. 160–168.
- Schilling, Heinz, 'Religion und Gesellschaft in der calvinistischen Republik der Vereinigten Niederlande. „Öffentlichkeitskirche“ und Säkularisation; Ehe und Hebammenwesen; Presbyterien und politische Partizipation', in: Franz Petri (ed.), *Kirche und Gesellschaft in deutschen und niederländischen Städten der werdenden Neuzeit*, Cologne / Vienna 1980, pp. 197-250.
- Schmidt-Scharff, Werner, *350 Jahre Niederländische Gemeinde Augsburger Konfession in Frankfurt am Main*, Frankfurt a. M., 1935.
- Schuman, Joward and Jacqueline Scott, 'Generations and Collective Memories', in: *American Sociological Review*, Vol. 54, No. 3 (June 1989), pp. 359-381.
- Schunka, Alexander, 'Constantia im Martyrium. Zur Exilliteratur des 17. Jahrhunderts zwischen Humanismus und Barock', in: Thomas Kaufmann, Anselm Schubert and Kaspar von Greyerz (eds.): *Frühneuzeitliche Konfessionskulturen*, Gütersloh 2008, pp. 175-200.
- Schunka, Alexander, *Gäste, die bleiben. Zuwanderer in Kursachsen und der Oberlausitz im 17. und frühen 18. Jahrhundert*, Hamburg 2006.
- Secretan, Catherine, 'Simon Stevin's Vita politica. Het Burgherlick leven (1590). A practical guide for civic life in the Netherlands at the end of the sixteenth century', in: *De Zeventiende Eeuw* 28 (2012) 1, pp. 2-20.
- Shantz, Douglas H., *An Introduction to German Pietism. Protestant Renewal at the Dawn of Modern Europe*, Baltimore/Maryland 2013.
- Shantz, Douglas H., 'Homeless Minds. The migration of Radical Pietists, their Writings and Ideas in Early Modern Europe', in: Jonathan Strohm, Hartmut Lehmann e.a. (eds), *Pietism in Germany and North America. 1680 – 1820*, Farnham 2009, pp. 85-99.
- Smit, J.Th. de, 'Van een oud naar een nieuw project. Van Grote Raad van Mechelen naar Raad van Brabant', *Noordbrabants Historisch Jaarboek* 2 (1985), pp. 113-126.
- Smith, Michael Peter, 'Can you Imagine? Transnational Migration and the Globalization of Grassroot Politics', in: *Social Text*, pp. 15-33.
- Smith, Michael Peter, 'Translocality: A Critical Reflection', in: Katherine Brickell, Ayona Datta, *Translocal Geographies: Spaces, Places, Connections*, Burlington 2011, pp. 181-198.
- Smith, Michael Peter, *Transnational Urbanism. Localizing Globalization*, Malden/MA 2001.
- Smith, Michael Peter, 'The Two Faces of Transnational Citizenship', in: *Ethnic and Racial Studies* 30, no. 6 (November 2007), pp. 1096-1116.

- Smith, Robert C., 'Transnational Localities. Community, Technology and the Politics of Membership within the Context of Mexico and U.S. Migration', in: Luis Elgardo Guarnizo, Michael Peter Smith (eds.), *Transnationalism from Below*, New Brunswick, NJ 1998, pp. 196-240.
- Smits-Veldt, Mieke B., 'Het Brabantse gezicht van de Amsterdamse rederijderskamer "Het Wit Lavendel"', in: *De zeventiende eeuw* 8 (1992), pp. 160-166.
- Spaans, Joke, *Haarlem na de reformatie*, The Hague 1989.
- Sprunger, Keith L., *Dutch Puritanism. A History of English and Scottish Churches of the Netherlands in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, Leiden 1983.
- Sprunger, Keith L., *The Learned Doctor William Ames. Dutch Backgrounds of English and American Puritanism*, Urbana and Chicago 1972.
- Spohnholz, Jesse, *The Tactics of Toleration. A Refugee Community in the Age of Religious Wars*, Newark/Delaware 2011.
- Steen, Jasper van der, 'Goed en fout in de Nederlandse Opstand', in: *Holland. Historisch Tijdschrift* 43/2 (2011), pp. 82-97.
- Stephen, Lynn, *Transborder Lives. Indigenous Oaxacans in Mexico, California, and Oregon*, Durham/NC 2007.
- Swart, K.W., 'Wat bewoog Willem van Oranje de strijd tegen de Spaanse overheersing aan te binden?', in: *BMGN* 99 (1984), pp. 554-572.
- Taege-Bizer, Jutta, 'Katharina Elisabeth Schütz, eine streitbare Pietistin', in: Gisela Engel, Ursula Kern and Heide Wunder (eds.), *Frauen in der Stadt – Frankfurt im 18. Jahrhundert*, Königstein/Taunus 2002, pp. 177-192.
- Telder, Torben W. and Ursula Wegner, *Jubiläumsschrift zur 400-jährigen Wiederkehr des ersten Gottesdienstes in der Wallonischen Kirche*, Hanau 2009.
- Tex, J. den, *Oldenbarnevelt*, Haarlem 1960-1972 (5 vols.).
- Tex, J. den, 'Nederlandse studenten in de rechten te Padua 1545-1700', in: *Mededelingen van het Nederlands Historisch Instituut te Rome* (1959), pp. 45-165.
- Von Thadden, Rudolf, 'Vom Glaubensflüchtling zum preußischen Patrioten', in: Rudolf von Thadden, Michelle Magdelaine, *Die Hugenotten 1685-1985*, Munich 1985, pp. 186-197.
- Thijs, A., 'De historiografie over de 16de-eeuwse Zuid-Nederlandse emigratie, of: Het zelfbeeld van Vlaanderen en Nederland in het geding', in: *Provinciale Commissie voor Geschiedenis en Volkskunde. Jaarboek 1995-1996*, pp. 55-71.
- Tietz, Claudia, *Johann Winckler (1642-1705). Anfänge eines lutherischen Pietisten*, Göttingen 2008

- Trim, David, 'Protestant Refugees in Elizabethan England Confessional Conflict in the Netherlands and France, 1562-c.1610', in: Randolph Vigne and Charles Littleton (eds), *From Strangers to Citizens. The Integration of Immigrant Communities in Britain, Ireland and colonial America, 1550-1750*, London 2001, pp. 68-79.
- Trim, David (ed.), *The Huguenots. History and Memory in Transnational Context*, Leiden 2011.
- Valk, J. van der, 'Vondels grootouders onder Alva om het geloof vervolgd', in: *Annuaireum societas studiosorum reformatorum* (1912), pp. 98-99.
- Vermaseren, B.A., 'Een onbekend drama over de H.H. Martelaren van Gorcum', in: *Bijdragen voor de provincie van de Minderbroeders in de Nederlanden 3* (1951-1952), pp. 25-38.
- Vignau-Wilberg, Thea, 'Dichter, Denker, Diplomaten – Daniel Rogers' Ode auf Frankenthal aus dem Jahr 1578', in: Edgar J. Hürkey, *Kommerz, Glaubenskampf – Frankenthal um 1600*, Frankenthal 1995, pp. 48-52.
- Vigne, Randolph and Charles Littleton (eds), *From Strangers to Citizens. The Integration of Immigrant Communities in Britain, Ireland and Colonial America, 1550-1750*, London 2001.
- Vis, G.N.M., *Cornelis Cooltuyn (1526-1567). De vader van de Hollandse reformatie*, Hilversum 1995.
- Visser, Piet, 'Doopsgezinde rederijkersactiviteiten in de eerste helft van de zeventiende eeuw in Hoorn, De Rijn en Rotterdam', in: *Doopsgezinde Bijdragen* 16 (1990), pp. 11-38.
- Waite, Gary K., *Reformers on Stage. Popular Drama and Religious Propaganda in the Low Countries of Charles V, 1515-1556*, Toronto 2000.
- Wallmann, Johannes, 'Das Melanchthonbild im kirchlichen und radikalen Pietismus', in: Johannes Wallmann, *Pietismus-Studien: Gesammelte Aufsätze II*, pp. 168-181.
- Wallmann, Johannes, 'Labadismus und Pietismus: Die Einflüsse des niederländischen Pietismus auf die Entstehung des Pietismus in Deutschland', in: J. van den Berg and J.P. van Dooren (eds.), *Pietismus und Reveil*, Leiden 1978, pp. 141-168.
- Wallmann, Johannes, 'Lutherischer und reformierter Pietismus in ihren Anfängen', in: Johannes Wallmann, *Pietismus-Studien: Gesammelte Aufsätze II*, pp. 146-154.
- Wallmann, Johannes, *Philipp Jakob Spener und die Anfänge des Pietismus*, Tübingen 1986.
- Waters, Mary C., *Ethnic Options. Choosing Identities in America*, Berkeley/Los Angeles 1990.
- Weststeijn, Arthur, *Commercial Republicanism in the Dutch Golden Age. The Political Thought of Johan and Pieter de la Court*, Leiden 2011.

- Woltjer, J.J., 'De plaats van de calvinisten in de Nederlandse samenleving', in: *De zeventiende eeuw* 10 (1994), pp. 3-23.
- Woltjer, J.J., 'Zuid-Nederlanders in de Republiek, 1572-1630' (book review), in: *Nederlands archief voor kerkgeschiedenis* 66 (1986), pp. 264-268.
- Wuestman, Gerdien, 'Het familie boekje van Pieter Boudaen Courten' (1594-1668). Memoires van een geportretteerde', in: *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), pp. 42-61.
- Zedler, Gottfried and Hans Sommer (eds.), *Die Matrikel der Hohen Schule und des Pädagogiums zu Herborn*, Wiesbaden 1908.
- Zehl, Gunther, 'Die Frankenthaler Malerfamilie van der Borch', in: Edgar J. Hürkey (ed.), *Kunst, Kommerz, Glaubenskampf. Frankenthal um 1600*, Worms 1995, pp. 138-148.
- Zijlstra, Samme, *Om de ware gemeente en de oude gronden: geschiedenis van de dopers in de Nederlanden 1531-1675*, Hilversum 2000.
- Zondervan, J.W., 'Het Panhuys-paneel van het Mauritshuis. Beeld van een snel vervlogen droom', in: *Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie*, vol. 36 (1982), pp. 74-116.